

II. ОГЛЯДИ

**МУЗЕЙ
«НУМІЗМАТИЧНА КОЛЕКЦІЯ ПРОФЕСОРА ПЕТРА ЙОСИПОВИЧА
КАРИШКОВСЬКОГО»**

**THE «NUMISMATIC COLLECTION OF PROFESSOR
PETRO YOSYPOVYCH KARYSHKOVSKY»
MUSEUM**

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова – відома освітня та наукова інституція в Україні та Центральній Європі. Саме в цьому закладі склалися стійкі традиції поглибленого вивчення історії доби Античності, з лав випускників університету вийшло не одне покоління відомих дослідників. Одним із найвідоміших учених, який все професійне життя присвятив Одеському університету, був професор Петро Йосипович Каришковський-Ікар (1921 – 1988 рр.).

Петро Йосипович був ученим-енциклопедистом у повному розумінні цього визначення. Простір його наукових уподобань просто вражає. Тема кандидатської дисертації дослідника «Політичні взаємовідносини Візантії, Болгарії та Русі у 967 – 971 рр.» відноситься до періоду середньовічної історії. У подальшому Петро Йосипович зацікавився проблемами античної нумізматики та став визнаним авторитетом у цій галузі. Ціла низка його статей та докторська дисертація «Монетна справа та грошовий обіг Ольвії (VI ст. до н. е. – IV ст. н. е.)» висвітлює особливості монетної справи ольвіополітів протягом цілого тисячоліття.

Наукові дослідження вченого створили основу вивчення античної нумізматики на принципово новій основі, а праці П. Каришковського актуальні й сьогодні.

Для збереження пам'яті про видатного одеського вченого в Університеті за сприяння кафедри всесвітньої історії, родичів дослідника, меценатів та містян було створено музей – «Нумізматична колекція професора Петра Йосиповича Каришковського». Перша вітрина оповідає про науковий доробок Петра Йосиповича та вміщує опубліковані ним друковані наукові праці, а також демонструє наукові збірники, які вшановують пам'ять вченого, – публікації наукових конференцій-читань, присвячених пам'яті вченого. В цьому році було проведено XIII-тє читання, присвячені 100-річчю від дня народження Петра Каришковського. Матеріали цих конференцій опубліковано у наукових збірках «Стародавнє Причорномор'я». Окрасою стенду із науковими публікаціями вченого стала також збірка віршів Петра Йосиповича, опублікована у 2015 році його родиною та презентована того ж року нумізматичній спільноті. Окремі

сонети вченого розміщені також на центральному банері, який окреслює віхи життя і творчості дослідника, демонструє античні монети Ольвії, Тіри, Пантікапею та Херсонесу, вивченню яких П. Каришковський присвятив низку своїх ґрунтовних праць.

До знакових в експозиції музею належить також плакат-афіша з оголошенням про лекції вченого, присвячені цілому циклу найцікавіших сюжетів зі стародавньої історії: загадки Атлантиди; завоювання Трої; світ Геродота; слідами Олександра Македонського; таємниці народу етрусків; народження та занепад Римської імперії.

Професорові Петру Йосиповичу Каришковському довелося жити у час, коли рівень розвитку цифрових технологій був значно нижчий за сьогоdnішній – людство не уявляло собі можливостей фотографування на мобільні телефони та графічної обробки зображень у редакторах, поширення їх мережею Інтернет. Учені, які належали до покоління Петра Йосиповича, для фіксації зображень монет, з яких потім склалися типологічні каталоги, вивчалася метрологія та стилістика, виготовляли копії у вигляді гіпсових зліпків натуральних розмірів та величини. Для отримання такого гіпсового зліпка однієї сторони потрібно було спершу виконати форму з фольги, обережно притискаючи рельєфні частини монети до тонкого шару металу. Подальше залиття рідкого гіпсу у створену форму створювало модель, і алюмінієва формочка дозволяла зробити значну кількість таких моделей для власного наукового архіву та для пересилання колегам, у тому числі за кордон.

До речі, у науковому архіві гіпсових моделей Петра Йосиповича наявні зліпки із монет, які зберігаються навіть у Британському музеї, що переконливо засвідчує рівень міжнародного визнання вченого. Загалом, збережені співробітниками кафедри гіпсові зліпки з особистого наукового архіву Петра Йосиповича і складають основу експозиції музею – зліпки розміщено у вітринах з підсвічуванням. Привертає увагу повністю зафіксований гіпсовими моделями «Дороцький» скарб монет Тіри IV століття до н. е., а також зліпки золотих рідкісних монет Боспору.

Ще одна безцінна перлина музею – особистий мюнц-кабінет вченого, в якому зберігались гіпсові моделі – елемент меблів для зберігання наукового архіву викликає неабияку зацікавленість у студентів та відвідувачів музею. Із музейної точки зору, цікавим виявляється той факт, що своєрідними музейними предметами стали і ємності, в яких нумізMAT зберігав значну частину зліпків, – металеві коробочки для супового бульйону, картонні коробки для сигарет та сигар 1950 – 1960-их років, які також мають відмінний стан збереженості і є свідками епохи вченого. Колекція зліпків монет дозволяє зробити висновки про подальші значні плани дослідника.

Сьогодні ідеї Петра Йосиповича Каришковського продовжують реалізовувати його учні та послідовники.

Підготували

Ізбаш-Гоцкан Тетяна – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

Колесніченко Євген – магістрант кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи, Центральноукраїнський національний технічний університет.

ФОТО-ЗВІТ

Фото 1. Експозиція музею «Нумізматична колекція професора Петра Йосиповича Каришковського»

Фото – Андрій Бойко-Гагарін

Фото 2. Вітрина із гіпсовими зліпками монет «Дороцького» скарбу IV ст. до н. е.
Фото – Андрій Бойко-Гагарін

Фото 3. Гіпсові зліпки золотих статерів Пантікапею
Фото – Андрій Бойко-Гагарін

Фото 4. Мюнц-кабінет Петра Йосиповича Каришковського для зберігання наукового архіву гіпсових зліпків.
Фото – Андрій Бойко-Гагарін